

Följderna kan vara allvarliga om grundvattnet förorenas

**Var noggranna på
grundvattenområdena!**

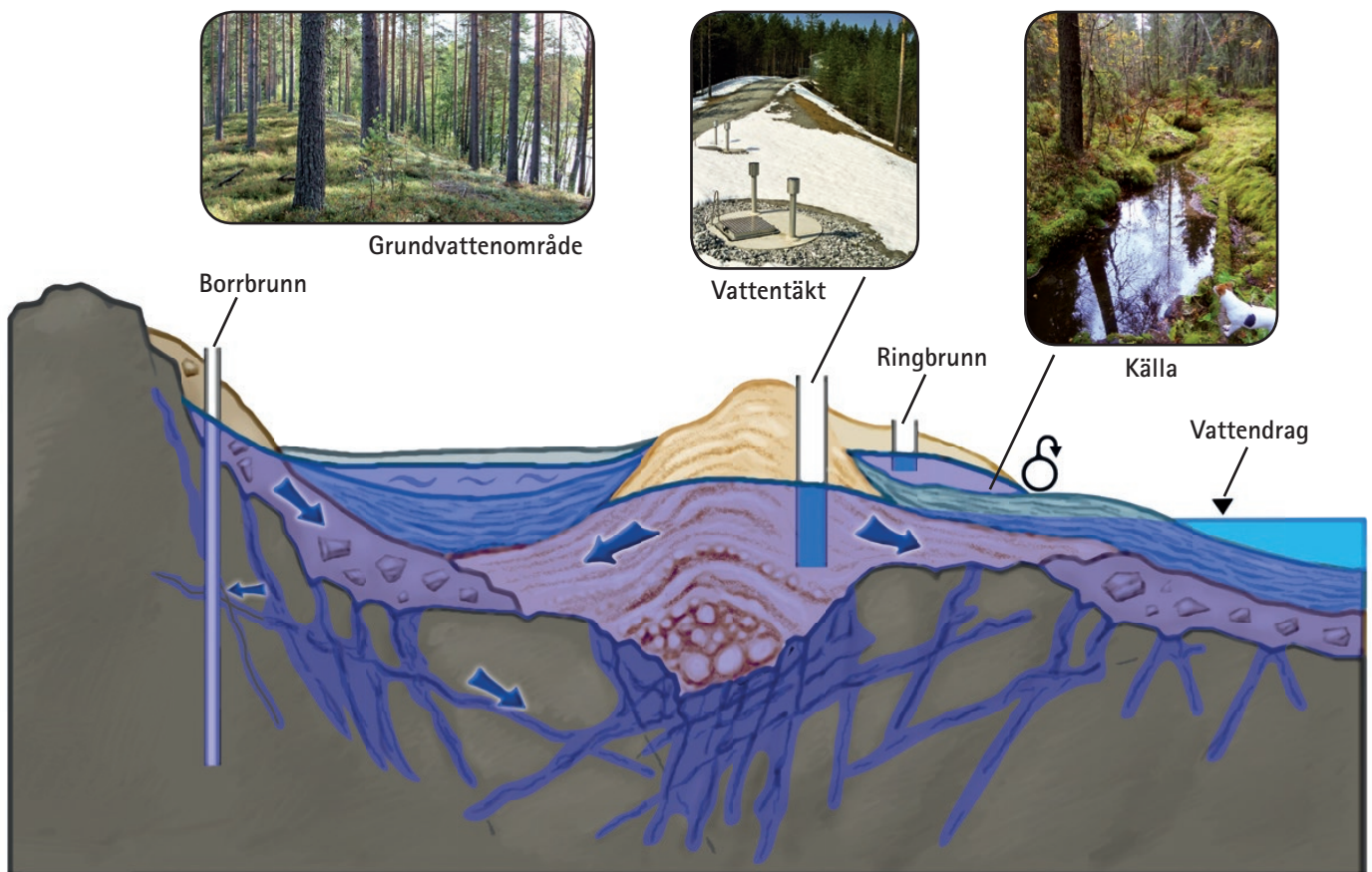
Markanvändning

Grundvattnet är vårt dricksvatten

Över 60 % av det hushållsvatten som distribueras av vattenverken i Finland är grundvatten eller artificiellt grundvatten. Dessutom används hushållsvattensbrunnar allmänt i glesbygden. Grundvattnen måste skyddas, för att vi ska ha tillgång till dricksvatten av god kvalitet nu och i framtiden. Grundvatten som sipprar till ytan vid källor eller rinner ut till vattendragen, och vidare till sjöar påverkar också tillståndet.

Miljöskyddslagen förbjuder förorening av grundvatten överallt. Det är svårt, långsamt och dyrt att rena förorenat grundvatten. I många fall ger utredningar och rengöringsåtgärderna också upphov till kostnader för kommun och stat.

Figur: GTK, Grundvattnets förekomst, illustration Harri Kutvonen Fotografier: Anne Petäjä-Ronkainen

	Berggrund		Strandavlagring		Grundvattnets yta
	Morän		Lera		Vattenflödets riktning
	Istidsavlagring (Ås)		Torv		Källa

Klassificeringen av grundvattenområden ändras

Enligt vattenvårdslagen som trädde i kraft 2015 klassificeras grundvattnen framdeles i klass 1 och 2; grundvattenområden som är viktiga för vattenförsörjningen och grundvatten som lämpar sig för vattenförsörjning. Klasserna motsvarar i huvuddrag de tidigare klasserna I, II och III som grundade sig på förvaltningspraxis. I fråga om områden i klass III gör NTM-centralerna en bedömning av huruvida de sammanförs i de nya klasserna eller om de lämnas utanför klassificeringen. Dessutom skall även sådana grundvattenområden av vars grundvatten ytvattekosystem och terrestra ekosystem är direkt beroende av klassificeras i en ny klass E.

Grundvattenområdets gränser kan ändras om det framkommer ny, relevant information vid undersökningar som utförs av myndigheter, aktörer eller markägare. Grundvattenområdets avgränsning (uppdateras två gånger per år), klassificering och ändring av klassificeringen kan kontrolleras i den öppna datatjänsten www.syke.fi/avoointieto (främst på finska) i Karpalo karttjänsten och i grundvattendatabasen (POVET).

Grundvattenområden ska beaktas vid planering av markanvändning och planbestämmelser

De riksomfattande målen för områdesanvändning styr planeringen av markanvändning i landskap och kommuner. Enligt målen ska grundvattnens skyddsbehov och användningsbehov beaktas vid områdesanvändningen. Anläggningar som innebär risk för nedsmutsning och förändring av grundvattnen ska placeras på tillräckligt stort avstånd från viktiga grundvattenområden och andra grundvattenområden som lämpar sig för vattenanskaffning. Grundvattenområdets gränser beaktas i planläggningens olika nivåer.

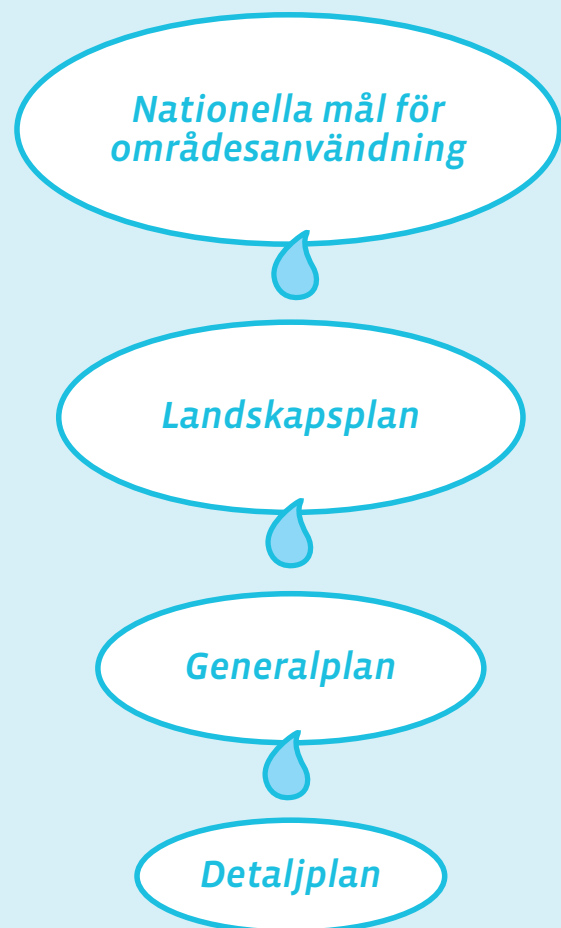
Skyddsplanerna för grundvattenområden är ett viktigt basmaterial för planering av markanvändning.

Byggande kan vara en risk för grundvattnet

Byggande och många tätortsfunktioner kan vara en risk för såväl kvaliteten som kvantiteten av grundvattnet. Grundvattenreserverna kan beskyddas med markanvändningsplanering som grundar sig på omsorgsfulla utredningar.

Vid byggnadsplaneringen ska man angående grundvattnen utreda

- markskiktens geotekniska egenskaper och de särskilda krav på byggandet som föranleds av markens beskaffenhet
- variationer i grundvattennivå och grundvattnets strömningsriktning
- förekomst av grundvatten under tryck
- jordmånens tillstånd och omfattningen av nersmutsad jord
- byggandets effekt på grundvattnets mängd och kvalitet

Tryggande av mängden grundvatten och kontrollerad dagvattenhantering

Tätare byggande på grundvattenområden minskar bildningen av grundvatten på grund av asfaltering, belagda vägområden, byggnader och avledning av dagvatten. Vid planeringen av markanvändning är det viktigt att obebyggda, genomsläppliga områden på grundvattenområde skulle lämnas obebyggda. För att trygga bildandet av grundvatten ska man sträva till effektiv infiltrering av rent dagvatten från bostadsområden. Vid omfattande byggnadsprojekt och på industri- och företagsområden kan dagvattnen innehålla skadliga ämnen, varvid dagvattnen bör renas före de infiltreras.

Beaktande av vattenbehovet i planerna

Tillräcklig tillgång till hushållsvatten ska tryggas på lång sikt. I planer och planbestämmelser ska befintliga grundvattentäkter beaktas, men dessutom planerade vattentäkter och reservvattentäkter samt deras verkningsområde. I närheten av grundvattentäkter och potentiella vattentäkter (minst 500 meter från vattentäkten motströms till strömningsriktningen) ska man inte planera nya funktioner som kan orsaka fara för nedsmutsning av grundvatten.

Industrier placeras utanför grundvattenområden

Industri och annan riskverksamhet placeras i mån av möjlighet utanför grundvattenområde. Riskverksamhet är bland annat verksamhet som innebär omfattande och fortgående hantering och/eller lagring av kemikalier. Verksamhet på grundvattenområde är förknippat med striktare begränsningar och krav, varav belägenhet utanför grundvattenområde gör det enklare för företagen att utöva sin verksamhet.

På gamla industriområden som är belägna på grundvattenområden, där företagsverksamheten har upphört, kan

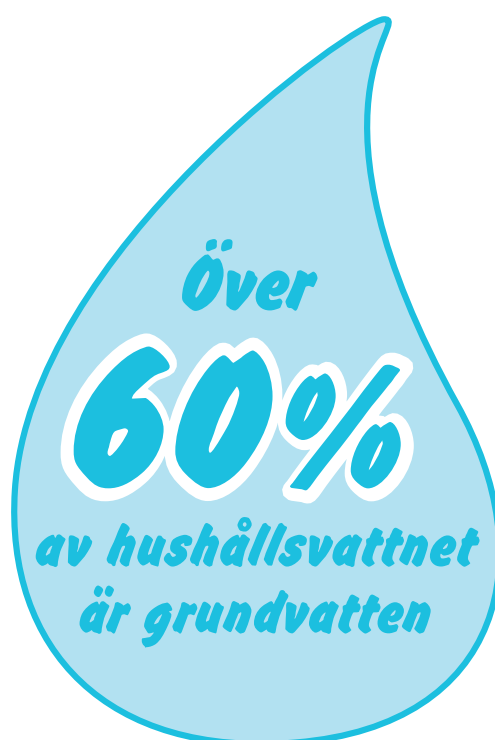
man genom planändringar anvisa mindre skadliga funktioner, till exempel bostadsområden till området.

Områden som lämpar sig för mark- eller stentäkt

Nya områden för marktäkt eller brytning av berggrunden skall inte anvisas på grundvattenområden. Det landskapsvisa projektet för sammanjämkandet av grundvattenskydd och stenmaterialförsörjning (POSKI) har som mål att trygga tillgången till stenmaterial och grundvatten av god kvalitet för samhällets behov. Projektet har genom expertsamarbete skapat förslag på områden som lämpar sig för marktäkt och brytning av stenmaterial.

Förorenad jord kan förorena grundvattnet

Miljöförvaltningen upprätthåller en databas över jordmånens tillstånd, där det finns information om objekt där jordmånen är nedsmutsad. Vid planering av markanvändning och byggande ska man för skydd av grundvatten utreda behovet av sanering av jordmånen på dessa områden samt eventuellt behov av att skydda eller sanera grundvattnet. Skadliga ämnen i jordmånen ska också beaktas då man planerar dagvattenhantering och infiltrering.

Tilläggsuppgifter

Statsrådets beslut om riksomfattande mål för områdesanvändningen (reviderade 13.11.2008) fastställer särskilda mål för naturresurser, enligt vilka yt- och grundvattens skydds- och användningsbehov ska beaktas vid områdesplaneringen.

Landskapsförbundens landskapsplaner är en plan över landskapets områdes- och samhällsstruktur. Kommunernas generalplaner finns i regel på kommunernas webbplatser. De detaljerade detaljplanerna fastställer det planerade områdets kommande användning och innehåller bestämmelser om bland annat byggande och dagvattenhantering.

Kommunens byggnadsordning innehåller bestämmelser om bland annat byggnadssätt och skötsel av den byggda miljön.

Hos kommunens miljöskyddsmyndighet och NTM-centralen kan du fråga efter tilläggsinformation om grundvattenområden och om det finns en skyddsplan för grundvattenområdet. Skyddsplanen innehåller förslag på åtgärder som områdets aktörer kan vidta för att trygga grundvattnets kvalitet och mängd.

NTM-centralernas åtgärdsprogram för vattenskydd för åren 2016 – 2021 innehåller åtgärder som gäller bland annat samhällen, industri- och företagsverksamhet, förorenade markområden, trafik och marktäkt.

Miljöförvaltningens öppna datatjänst www.syke.fi/avointieto (främst på finska) är en gratis datatjänst, vars karttjänst Karpalo innehåller grundvattenområdets gränser och klassificering av grundvattenområden. Via den öppna platsdatatjänstens MATTI-andel hittar man

också information om fastigheter som har konstaterats eller misstänks vara nedsmutsade. Noggrannare information om objekten ges av NTM-centralen eller kundbetjäningen för miljöärenden ([ympariston.asiakaspalvelu\(at\)ely-keskus.fi](mailto:ympariston.asiakaspalvelu(at)ely-keskus.fi), tfn 0295 020 900).

POSKI-projektets regionala resultat och rapporter finns på landskapsförbundens webbplatser. Miljöministeriet har gett ut en guide om hållbar användning av marksubstanser (*Ympäristöhallinnon ohjeita 1/2009, Maa-ainesten kestävä käyttö*).

Finlands kommunförbunds projekt om beaktande av hälsorisker som orsakas av miljön i beslut om områdesanvändning och byggande (TEMARA) sammanställer information för bedömning av miljöhälsa för planernas, hälsoskydds-, byggnadsövervaknings- och miljöskyddsmyndigheternas behov.

Centrala lagar och förordningar

- Markanvändnings- och bygglagen 132/1999
- Marktäktslagen 555/1981
- Lag om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen 1299/2004

FINANSIERAD AV

Vattenverksföreningens
Utvecklingsfond

Vattenskyddsföreningen för
Vanda å och Helsingfors regionen rf

I SAMARBETE MED

GRUNDTVATTENBROSCHYRERNA KAN LADDAS NER PÅ ADRESSEN

www.ymparisto.fi/pohjavedensuojelu/esitteet